

IQTISODIY TERMINLAR TARKIBIDA O'Z VA O'ZLASHGAN QATLAM

Yuldasheva Dilnoza Bekturodovna,
*filologiya fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), dotsent, Samarqand
iqtisodiyot va servis instituti,
dilyuldasheva83@gmail.com*

Abduraxmonov Abubakr
*Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
talabasi
Abubakrabdurahmonov007@gmail.com*

Annotatsiya. *Iqtisodiyot dinamik fan bo'lib, uning tili doimo rivojlanib boradi. Unda o'rnatilgan, "o'z" va "o'zlashtirilgan" atamalar mavjud, boshqa tillardan yoki fanlardan olingan.*

Kalin so'zlar: *Iqtisodiyot, dinamik fan, o'zlashtirilgan, o'z, atamalar, boshqa tillar.*

Аннотация: *Экономика — динамичная наука, язык которой постоянно развивается. В нем имеются встроенные, «собственные» и «присвоенные» термины, заимствованные из других языков или дисциплин.*

Ключевые слова: *Экономика, динамическая наука, усвоенные, собственные, термины, другие языки.*

Abstract: *Economics is a dynamic science, and its language is constantly evolving. It has built-in, "own" and "appropriated" terms, borrowed from other languages or disciplines.*

Key words: *Economy, dynamic science, acquired, own, terms, other languages.*

Iqtisodiyotning lug'ati so'zlar va iboralar yig'indisidir iqtisodiy hodisa va jarayonlarni tavsiflash uchun ishlatiladi. Bunga quyidagilar kiradi:

To'g'ri atamalar: "talab", "taklif", "inflyatsiya", "ishsizlik", "YaIM" va boshqalar. O'zlashtirilgan atamalar: "optimallashtirish", "tranzaksiya", "investitsiyalar", "devalvatsiya", "marketing" va boshqalar.

Umumiy so'zlar: "pul", "mahsulot", "xizmat", "bozor", "narx" va boshqalar. Iqtisodiy terminologiya atamalar tizimidir aniq va bir ma'noli uchun ishlatiladi iqtisodiy tushunchalarning tavsifi.

Bunga quyidagilar kiradi: Ta'riflar: iqtisodiy tushunchalarning ta'riflari. Tasniflar: iqtisodiy tushunchalarni belgilari bo'yicha tizimlashtirish. Modellar: iqtisodiy hodisa va jarayonlarning soddalashtirilgan tasvirlari. Iqtisodiyotning lug'ati va terminologiyasi. Tilning aniqligi va ifodaliligini oshirish. Iqtisodchilar o'rtasidagi aloqani yaxshilash. Aholining iqtisodiy savodxonligi darajasini oshirish.

Quyidagilar:

Iqtisodiy hodisa va jarayonlarni o'rganish va tahlil qilishning muhim vositasi. Iqtisodiy fan rivojlanishining zarur sharti. Iqtisodiyotning murakkabligi va xilma-xilligi

Sabab:

Iqtisodiy lug'at va terminologiyani doimiy ravishda kengaytirish va yangilash. Iqtisodiy matnlarni tushunish uchun maxsus bilimlarga bo'lgan ehtiyoj. Iqtisodiy atamalarni o'rganishni osonlashtirish

Mavjud:

Iqtisodiy lug'atlar va lug'atlar. Iqtisodiyot fanidan darsliklar va o'quv qo'llanmalar. Iqtisodiyotga bag'ishlangan onlayn resurslar. Iqtisodiy atamalardan to'g'ri foydalanish

Rag'batlantiradi: Ilmiy tadqiqotlar sifatini oshirish. Yaxshilash

To'g'ri iqtisodiy atamalar ishlab chiqilgan iqtisodiy fanning o'zi doirasida. Ular o'ziga xos xususiyatlarni aks ettiradi iqtisodiy hodisalar va jarayonlar. Bunday atamalarga misollar sifatida xizmat qilishi mumkin: "talab", "taklif", "inflyatsiya", "ishsizlik", "YaIM" va boshqalar.

O'zlashtirilgan iqtisodiy tarminlar o'zlashtirishga olinganlardir boshqa tillardan yoki fanlardan. Ularning ikkalasi ham yuqori ixtisoslashgan bo'lishi mumkin, umumiy ma'nosi bilan bir qatorda. Bunday atamalarga misollar: "optimallashtirish", "tranzaksiya", "investitsiyalar", "devalvatsiya", "marketing" va boshqalar.

2. O'zlashtirish sabablari:

Iqtisodchilarning terminlarni o'zlashtirish olishining bir qancha sabablari bor boshqa tillardan:

An'anaviy iqtisodiyotda o'xshashi bo'lmagan yangi hodisa va jarayonlarni belgilash. Tilni birlashtirish va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish. Boshqa fanlarning allaqachon mavjud tushunchalari va nazariyalaridan foydalanish.

3. O'zlashtirishning ijobiy va salbiy tomonlari:

O'zlashtirish shartlari o'zining ijobiy va salbiy tomonlariga ega:

Iqtisodiyot fanining lug'atini kengaytirish.

Tilning aniqligi va ifodaliligini oshirish.

Xalqaro hamkorlikni takomillashtirish.

Kamchiliklari:

Mutaxassis bo'lmaganlar uchun tushunishning mumkin bo'lgan

qiyinchiliklari. Atamalarni noaniq talqin qilish xavfi. Iqtisodiyot fanining o'ziga xosligining zaiflashishi.

4. To'g'ri foydalanish:

Shuni ta'kidlash kerakki, o'zingizning ham, o'zingiz ham foydalanishingiz mumkin o'zlashtirilgan atamalar asoslanishi kerak. Iqtisodchilar shunday atamalardan foydalanishlari kerak mohiyatini eng aniq va aniq aks ettiradi hodisa va jarayonlarni muhokama qildi.

Bunday holda, quyidagilarni hisobga olish kerak:

Tomoshabinlarning tayyorgarlik darajasi. Atamalardan foydalanish konteksti.

Tadqiqotning maqsad va vazifalari. Iqtisodiy atamalardan to'g'ri foydalanish targ'ib qiladi:

Ilmiy tadqiqotlar sifatini oshirish. Iqtisodchilar o'rtasidagi aloqani yaxshilash. Aholining iqtisodiy savodxonligi darajasini oshirish.

O'z va o'zlashtirilgan iqtisodiy atamalarga misollar:

O'z qatlam:

Talab: xaridorlar ma'lum bir narxda sotib olishga tayyor bo'lgan tovar yoki xizmat miqdori.

Taklif: sotuvchilar ma'lum bir narxda sotishga tayyor bo'lgan tovar yoki xizmat miqdori.

Inflyatsiya: Iqtisodiyotda ma'lum vaqt oralig'ida tovarlar va xizmatlar narxining umumiy darajasining oshishi.

Ishsizlik: Ishga layoqatli va ishlashga tayyor odamlar ish topa olmaydigan holat.

YaIM: Yalpi ichki mahsulot - bu ma'lum vaqt oralig'ida mamlakatda ishlab chiqarilgan barcha tovarlar va xizmatlarning umumiy qiymati.

O'zlashtirilgan qatlam:

Optimallashtirish: cheklovlarni hisobga olgan holda muammoning eng yaxshi echimini topish jarayoni.

Bitim: Tovarlar, xizmatlar yoki aktivlarga egalik huquqini o'tkazish bilan bog'liq har qanday biznes bitimi.

Investitsiya: Kelajakda foyda olish maqsadida aktivlarga investitsiya qilish.

Devalvatsiya: Milliy valyutaning boshqa valyutalarga nisbatan rasmiy kursining pasayishi.

Marketing: Mijozlarning ehtiyojlarini qondirish va foyda olishga qaratilgan korxonalar faoliyatini boshqarish tizimi.

Qo‘shimcha misollar:

O‘z qatlam:

ayirboshlash: tovar va xizmatlarni puldan foydalanmasdan bevosita ayirboshlash.

pul munosabatlari: odamlar o‘rtasidagi pul vositachiligidagi munosabatlar.

Bozor iqtisodiyoti: Xususiy mulk va erkin narxga asoslangan iqtisodiy tizim.

Aralash iqtisodiyot: bozor va buyruqbozlik iqtisodiyoti elementlarini birlashtirgan iqtisodiy tizim.

O‘zlashtirilgan qatlam:

Monopoliya: Bozorda faqat bitta sotuvchi bo‘lgan bozor tuzilishi.

Oligopoliya: Bozorda bir nechta yirik sotuvchilar mavjud bo‘lgan bozor tuzilishi.

Mahsulotni farqlash: bir xil maqsaddagi tovarlar yoki xizmatlar o‘rtasida farqlarni yaratish.

Kirish to‘siqlari: yangi firmalarning bozorga kirishiga to‘sqinlik qiladigan to‘siqlar.

Iqtisodiy integratsiya: bir necha mamlakatlar iqtisodiyotini yagona iqtisodiy kompleksga birlashtirish.

Shuni ta’kidlash kerakki, bu to‘liq ro‘yxat emas iqtisodiy atamalarni o‘zlashtirgan va o‘zlashtirgan.

Boshqa ko‘plab atamalar mavjud u yoki bu toifaga bo‘linishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bekmurodovna, Y. D., & Bakhodirovich, E. D. (2023). OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT OF THE INTERNATIONAL PILGRIMAGE TOURISM IN UZBEKISTAN. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 11(4), 312-314.
2. Bekmurodovna, Y. D., & Bakhodirovich, E. D. (2023). PROBLEMS IN THE ERA OF GLOBALIZATION AND INNOVATIVE SOLUTIONS TO THEM. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 11(4), 329-331.
3. Bekmurodovna, Y. D., & Bakhodirovich, E. D. (2023). OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT OF THE INTERNATIONAL PILGRIMAGE TOURISM IN UZBEKISTAN. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 11(4), 312-314.
4. Bekmurodovna, Y. D. (2021). Organization Of Terms As A Factor for The Improvement of Economic Sciences. *Eurasian Research Bulletin*, 2, 82-86.

5. Yuldasheva, D., & Karshieva, M. (2022, January). PERTINENT TO THE ROLE OF SCIENTIST WOMEN IN THE DEVELOPMENT OF THE SUBJECT UZBEK LINGUISTICS. In Archive of Conferences (pp. 61-62).
6. Yuldasheva, D. (2022). FORMATION OF ECONOMIC TERMINOLOGY- THE CURRENT STAGE OF DEVELOPMENT OF THE TERMINOLOGY OF THE UZBEK LANGUAGE. Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities, 2(1.6 Philological sciences).
7. Yuldasheva, D. B. (2023). NAVOIYNING SHE'RIY SAN'ATLARDAN FOYDALANISH MAHORATIGA DOIR. Academic research in educational sciences, 4(Conference Proceedings 1), 174-179.
8. Yuldasheva, D. (2022). The Intensification Of Learning Uzbek Language Using Moodle Technology. Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities, 2(1.6 Philological sciences).
9. Yuldasheva, D. (2022). The Intensification Of Learning Uzbek Language Using Moodle Technology. Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities, 2(1.6 Philological sciences).
10. Yuldasheva, D. (2022). THE EMERGENCE OF NEW ECONOMIC WORDS AND PHRASES IN THE LEXICAL SYSTEM OF THE MODERN UZBEK LANGUAGE. 湖南大学学报 (自然科学版), 49(10).
11. Dilnoza, Y. (2018). About Conducting Research on the Subject of Ornithological Terms in Uzbek Language. ANGLISTICUM. Journal of the Association-Institute for English Language and American Studies, 7(7), 53-61.
12. Yuldasheva, D. (2019). Communicative approach in teaching a foreign language. Scientific and Technical Journal of Namangan Institute of Engineering and Technology, 1(9), 193-199.
13. Yuldasheva, D. (2022). METHODOLOGY FOR DEVELOPING STUDENTS' COMMUNICATIVE COMPETENCE IN ENGLISH (ON THE EXAMPLE OF TOURISM DIRECTIONS). Science and innovation, 1(B7), 1498-1501.
14. Yuldasheva, D. (2021). PHILOSOPHY OF LIFE-AS A DRIVING FORCE. Theoretical & Applied Science, (6), 633-635.
15. Yuldasheva, D. B. (2021). Approach is the main strategic direction which defines the components of teaching the Uzbek language. Science and World. International scientific journal, (2), 90.
16. Yuldasheva, D. A. (2021). Some essential trends in teaching second language vocabulary. Academic research in educational sciences, 2(6), 782-786.
17. Yuldasheva, D. (2020, December). Anthropocentric approach to children's speech study. In Конференции.